

Eltitkolt évek – Interjú Takács Máriával

2009-10-03 - Hanzli Péter

Az idei, sorrendben IV. LIFT-en (Leszbikus Identitások Fesztiválja; 2009. október 5-10.) mutatják be Takács Mária új dokumentumfilmjét. A rendszerváltás előtti évek lesbikus életéről szóló Eltitkolt évek bemutatója kapcsán beszélgettünk a rendezővel a filmről, terveiről és a LIFT-ről is.

FrissMeleg: A LIFT-en mutatják be az új filmedet, Eltitkolt évek címmel. Mesélnél egy kicsit a filmről? Miről szól és honnan jött az ötlet?

Takács Mária: Ezt a témát már régen terveztük. Összegyűjteni azokat az emlékeket, vagy történeteket, amelyeket a 40-en, 50-en túli nők éltek meg. Hogy a rendszerváltás előtt, és annak idejében hogyan lehetett lesbikusként létezni. Már 2005-ben elkezdtem gyűjteni ezeket az embereket, akikkel interjút lehetett volna készíteni, de várnunk kellett addig, amíg kiderül, hogy kapunk-e pénzt a projektre. Tavaly kaptunk a Magyar Mozgókép Közalapítványtól erre pénzt. A Fórum Film alapítványon keresztül pályáztunk. Ami szomorú ebben a dologban, az az, hogy vannak olyan nők, akik azóta meghaltak. A mostani filmben tizenegy nő mondja el, hogy hogyan éltek a rendszerváltáskor és azelőtt, de természetesen azután is, amikor a mozgalmi élet beindult. Egy kor rajzolódik ki a tizenegy nő élettörténetéből.

FrissMeleg: Könnyű volt meggyőzni az embereket, hogy szerepeljenek a filmben vagy voltak ezzel nehézségek?

Takács Mária: Voltak olyanok, akik, így idézőjelben „nagy vadnak” számítottak, akik fontos szerepet töltöttek be az akkori szubkulturális életben, de sajnálatos módon két ilyen ember nem osztotta meg velünk az emlékeit. Viszont a nyilatkozó tizenegy nő esetében megvolt az a bizalmi viszony, ami miatt nyilatkoztak. Őket nem volt nehéz meggyőzni, sőt volt olyan is, aki kifejezetten akarta és örült neki, hogy mindent el tudott mondani.

FrissMeleg: A film a rendszerváltás előtti időkbe kalauzolja a nézőket. Nem volt-e esetleg nehézség amiatt, hogy mindez azért már 20, illetve több mint 20 éve történt? Használtak-e az interjúkon kívül dokumentumokat a kor megidézésére?

Takács Mária: Volt olyan két interjúalany, aki megírta a saját életrajzát. A saját élettörténetét, és az ő esetükben nagyon könnyű volt a munka. Ami nehézséget jelentett, hogy hogyan lehetett ezt az egész kort bemutatni, akár filmes részletekkel, akár kordokumentumokkal. Ami könnyebbség volt, hogy a szereplők adtak fényképeket magukról; láthatjuk őket fiatalon, és abban a közegben, amiben éltek. A másik pedig, ami a filmet próbálja színesíteni, hogy csomó archív anyagot kértünk a Nemzeti Filmarchívumtól, illetve vásároltunk elég borsos áron, illetve a Magyar Televízió Archívumából is. Ezek fogják megjeleníteni a kort, illusztrálni azt a környezetet, amiben éltek. Persze volt, akinek nehezebben ment az emlékezés. Sok ember az interjú után mondta, hogy mennyi minden jutott még eszébe. Így is 60-70 órát forgattunk és csak 90 perces a film.

FrissMeleg: Ki a film célközönsége?

Takács Mária: Ez az első olyan film, Bódis Kriszta Falusi románc című filmjén túl, ami a nagyközönségnek készül. Nem befele, csak a szubkultúrának. Persze a leszbikus közösségnek is készült, főleg a fiatalabb generációknak. De fontos az, hogy a nagyközönség hiteles betekintést kapjon, hogy milyen volt ezeknek a nőknek az élete, s hogy ők hogyan élték meg a szocializmust, a rendszerváltást és az utána következő időket.

FrissMeleg: Hányan készítették a filmet, mekkora csapat hozta össze?

Takács Mária: Ez egy dokumentumfilm, úgyhogy nem készítette nagy csapat. Volt egy állandó ötfős stáb, de például hangmérnököt nem mindig használtunk, mert nem mindig kellett, de voltak olyan jelenetek, amikor ez elkerülhetetlen volt. Tehát ez egy kis és bensőséges hangulatú stáb volt.

FrissMeleg: Belső vagy külső helyszíneken forgattatok? Vagy is-is?

Takács Mária: Leginkább külső helyszíneken. Ez alapvetően operatőri döntés volt, mert a külső fény, a napfény sokkal szebb, mint a belső. Volt, ahol nem tudtunk kint forgatni, ott

nyilván belső helyszín kellett, de ez minimális a filmben. És a külső fény a szereplőket is megszépítette...

FrissMeleg: És most, így a film elkészítése után meg tudnád röviden fogalmazni, hogy milyen volt a leszbikusok élete a rendszerváltás előtt?

Takács Mária: Hát magányos... Szerintem magányos volt, és nagyon elveszett... Elveszettek érezték magukat az emberek, egészen mondjuk a '80-as évek közepéig, amikor nagyon titkosan és a fű alatt megjelentek az első meleg társaságok, vagy az első olyan helyek, ahol lehetett találkozni. De erről sem halott mindenki. Tehát aki kimaradt az információból, az a rendszerváltás előtt sem találta meg a saját közösségét.

FrissMeleg: A filmben a 11 nőn kívül megjelennek férfiak is, mondjuk a régi meleg mozgalomból?

Takács Mária: A film alapvetően nőkről szól és nők mesélnek benne, viszont fontosnak tartottam megjeleníteni azt, amikor elkezdődött a melegmozgalom. A világon mindenhol a melegmozgalmakat férfiak kezdeményezték, s fokozatosan csatlakoztak a leszbikusok, ez itthon is így volt. Az egyik ilyen helyszín, ahol forgattunk egy jelenetet, a Pink Piknik volt. Ebből csináltunk egy hosszabb változatot is, amit a melegfesztiválon lehetett látni. S ebben a jelenetben megjelenik három olyan aktivista férfi is, akik segítettek megidézni azokat az időket.

FrissMeleg: Úgy tudom, hogy idén is szervezője vagy a LIFT-nek. S mintha már mutatták volna be filmedet korábbi LIFT-en is...

Takács Mária: A filmjeinket inkább a melegfesztiválokon játszották. 2000-ben volt a Leszbikus Filmbizottság első filmje, a Mihez kezdjen egy fiatal leszbikus a nagyvárosban, és a premier mindig a melegfesztiválon volt. Ezt a filmet azért most mutatjuk be, mert most van olyan formában, hogy be lehessen mutatni. Ami a szervezést illeti, az első LIFT-ben még nem vettem részt, de később igen, és most is a filmes szekciónak én vagyok az egyik felelőse.

FrissMeleg: Mi alapján kerültek kiválogatásra filmek? Volt-e valami különösebb rendezőelv a fesztivál filmprogramjának összeállításakor?

Takács Mária: A LIFT idején szlogenje: „Időtálló leszbikusok – leszbikusok régen és ma”. Ehhez kapcsolódóan én válogattam ki a magyar filmeket, Reisch Éva pedig a külföldi alkotásokat. A magyar filmek tekintetében azt fontosnak tartottam, hogy az Egymásra nézve című film (1982) után megjelent magyar filmeket bemutassuk, ezeket sokan nem ismerik. Ilyen Szomjas György Csókkal és körömmel című filmje, ami 1994-es, illetve Sólyom Andrástól az Érzékek iskolája, 1996-ból. És 2008-ban jött egy újabb film, Horváth Lili alkotása, Napszúrás címmel.

Az interjút készítette Hanzli Péter

Bemutató: Eltitkolt évek; 2009. október 9. péntek 20h. Művész mozi Chaplin